

Зростання прайс-кепів та чотири нюанси зміни ціни у договорах про постачання електричної енергії із фіксованою ціною

Постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 20.05.2024 № 949 «Про граничні ціни на ринку „на добу наперед“, внутрішньодобовому ринку та балансуєчому ринку» встановлено нові рівні граничних цін на організованих сегментах ринку електричної енергії. Ця постанова набрала чинності з 31.05.2024.

Що змінюється з прийняттям цієї постанови та як діяти замовникам, якщо постачальник електричної енергії повідомляє про необхідність підняття ціни у договорі про закупівлю, розглянемо у цій статті.

Що таке граничні ціни (або прайс-кепи)

Граничні ціни (прайс-кепи) на ринку «на добу наперед», внутрішньодобовому ринку та балансуєчому ринку — це тимчасові максимально або мінімально допустимі рівні цін, встановлені Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, які можуть бути зазначені учасниками ринку у заявках на РДН, ВДР та балансуєчому ринку.

Ринок «на добу наперед», внутрішньодобовий ринок та балансуєчий ринок, для яких встановлюються граничні ціни, — це організовані сегменти ринку електричної енергії, на яких електропостачальники здійснюють закупівлю електричної енергії для забезпечення її поставок кінцевим споживачам.

Ринок електричної енергії «на добу наперед» (далі — ринок «на добу наперед», РДН) — сегмент ринку електричної енергії, на якому здійснюється купівля-продаж електричної енергії на наступну за днем проведення торгів добу.

Внутрішньодобовий ринок електричної енергії (далі — внутрішньодобовий ринок, ВДР) — сегмент ринку електричної енергії, на якому купівля-продаж електричної енергії здійснюється безперервно після завершення торгів на ринку «на добу наперед» та впродовж доби фізичного постачання електричної енергії.

Балансуєчий ринок електричної енергії (далі — балансуєчий ринок) — ринок, організований оператором системи передачі електричної енергії з метою забезпечення достатніх обсягів електричної потужності та енергії, необхідних для балансування в реальному часі обсягів виробництва та імпорту електричної енергії і споживання та експорту електричної енергії, врегулювання системних обмежень в об'єднаній енергетичній системі України, а також фінансового врегулювання небалансів електричної

енергії.

Для здійснення операцій з купівлі-продажу електричної енергії на організованих сегментах ринку (РДН, ВДР, балансуєчий ринок) доба розділена на декілька годинних зон, під час яких, відповідно до постанови НКРЕКП від 20.05.2024 № 949, **починаючи з доби постачання 01.06.2024 діють такі граничні ціни.**

Ціни на РДН та ВДР

Максимальні граничні ціни (без ПДВ), грн/МВт·год:		
Години	РДН	ВДР
з 00:00 до 07:00 та з 11:00 до 17:00	5 600,00	
з 07:00 до 11:00 та з 23:00 до 24:00	6 900,00	
з 17:00 до 23:00	9 000,00	
Мінімальні граничні ціни (без ПДВ), грн/МВт·год:		
Години	РДН	ВДР
з 00:00 до 24:00	10,00	

Ціни балансуєчого ринку

Максимальні граничні ціни (без ПДВ), грн/МВт·год:		
Години	Балансуєчий ринок	
з 00:00 до 07:00	6 600,00	
з 07:00 до 17:00 та з 23:00 до 24:00	8 250,00	
з 17:00 до 23:00	10 000,00	
Мінімальні граничні ціни (без ПДВ), грн/МВт·год:		
Години	РДН	ВДР
з 00:00 до 24:00	0,01	

Визначені вищезазначеною постановою НКРЕКП від 20.05.2024 № 949 **граничні ціни (прайс-кепи)** не є конкретними показниками ціни на електричну енергію на ринку у певні розрахункові періоди, а **визначають максимально та мінімально можливі вартісні межі купівлі-продажу електричної енергії учасниками ринку** на організованих сегментах.

Сам факт підняття прайс-кепів не означає автоматичного підняття цін на електричну енергію, а також не свідчить про те, що купівля-продаж електричної енергії на організованих сегментах ринку постійно буде здійснюватись на рівні максимально допустимої верхньої межі.

Ціна електричної енергії як товару для кінцевого споживача формується залежно від сегмента ринку, на якому електропостачальник здійснює її закупівлю, балансу сукупного попиту на електричну енергію та її сукупної пропозиції, а також від графіків споживання.

Зараз на ринку електричної енергії спостерігається тенденція до значного зростання цін.

Для прикладу розглянемо динаміку цін на електричну енергію на ринку «на добу наперед» (РДН), що використовується як орієнтир (індикатор) для укладення правочинів щодо купівлі-продажу електричної енергії на ринку електричної енергії, відповідно до листа-роз'яснення Мінекономіки [від 14.08.2019 № 3304-04/33869-06](#).

Оприлюднення результатів торгів на ринку «на добу наперед» та внутрішньодобовому ринку, відповідно до Закону України «[Про ринок електричної енергії](#)», забезпечує ДП «Оператор ринку» на своєму вебсайті (<https://www.oree.com.ua>):

Період	Середньозважена ціна грн/МВт·год, без ПДВ
Січень 2024 року	3 858,57
Лютий 2024 року	3 268,58
Березень 2024 року	3 089,53
Квітень 2024 року	3 333,77
Травень 2024 року	4 221,92
Червень 2024 року (дані за 1-6 червня)	5 031,94

Як бачимо, **тенденція до зростання ціни** відносно початку 2024 року спостерігається з травня. Так, зростання середньозваженої ціни на РДН у травні порівняно із січнем становило 9,42 %, а станом на початок червня зростання продовжується та порівняно із січнем становить вже понад 30 %.

Зростання ціни на ринку спричиняє звернення постачальників електричної енергії до замовників із пропозиціями щодо зміни ціни в укладених договорах, які не передбачають

щомісячного перерахунку за формулою, в сторону збільшення. Яким має бути алгоритм дій замовників, щоб угоди про підняття ціни були укладені відповідно до вимог законодавства?

Читайте також [«Чи має право постачальник припинити поставку електричної енергії через відмову замовника підвищити ціну»](#).

Алгоритм дій замовників, щоб угоди про підняття ціни були укладені відповідно до вимог законодавства

Для договорів про постачання електричної енергії **із фіксованою ціною, де відсутня формула** та не здійснюється щомісячний перерахунок, зміна ціни за одиницю товару при зростанні ціни на ринку здійснюється на підставі підпункту 2 пункту 19 Особливостей, який викладено в такій редакції:

«...погодження зміни ціни за одиницю товару в договорі про закупівлю у разі коливання ціни такого товару на ринку, що відбулося з моменту укладення договору про закупівлю або останнього внесення змін до договору про закупівлю в частині зміни ціни за одиницю товару. Зміна ціни за одиницю товару здійснюється пропорційно коливанню ціни такого товару на ринку (відсоток збільшення ціни за одиницю товару не може перевищувати відсоток коливання (збільшення) ціни такого товару на ринку) за умови документального підтвердження такого коливання та не повинна призвести до збільшення суми, визначеної в договорі про закупівлю на момент його укладення».

Для прийняття рішення про зміну ціни за одиницю товару відповідно до вищенаведеного [підпункту 2 пункту 19 Особливостей](#) замовники повинні переконатись, що під час такого підняття буде дотримано усіх передбачених умов.

З метою дотримання вимог законодавства та уникнення позовів від контролюючих органів про визнання недійсними додаткових угод і стягнення отриманих коштів радимо як замовникам, так і постачальникам електричної енергії враховувати судову практику, яка існує на сьогодні у справах про зміну ціни на енергоресурси.

Така практика наразі сформована по договорах про постачання електричної енергії, природного газу та палива, що були укладені до прийняття Особливостей. Однак викладена у них правова позиція щодо порядку підняття ціни (за виключенням обмеження підняття лише на 10 % протягом терміну дії договору) залишається актуальною та обов'язковою для застосування.

На підставі аналізу правових висновків Верховного Суду та загальної судової практики для правомірного підняття ціни рекомендуємо постачальникам та замовникам взяти до уваги чотири нюанси, про які ми зазначаємо далі.

Нюанс № 1. Про внесення змін до договору про постачання електричної енергії постачальник зобов'язаний повідомити споживача не пізніше ніж за 20 днів.

Відповідно до пункту 4 частини 3 статті 57 Закону України «Про ринок електричної енергії» електропостачальник має в чіткій та прозорий спосіб інформувати своїх споживачів про зміну будь-яких умов договору постачання електричної енергії споживачу **не пізніше ніж за 20 днів до їх застосування** з урахуванням інформації про право споживача розірвати договір. Електропостачальники зобов'язані повідомляти споживачів у порядку, встановленому законом, про будь-яке збільшення ціни і про їхнє право припинити дію договору, якщо вони не приймають нові умови.

За пунктом 3.2.4 Правил роздрібного ринку електричної енергії (далі — ПРРЕЕ) в разі зміни умов договору про постачання електричної енергії споживачу, у тому числі комерційної пропозиції, електропостачальник **не пізніше ніж за 20 днів** до їх застосування повідомляє про це споживача з урахуванням інформації про право споживача розірвати договір.

Аналогічні положення про необхідність повідомлення споживача не пізніше ніж за 20 днів до застосування змін умов договору про постачання електричної енергії викладені у пункті 13.2 [Примірного договору про постачання електричної енергії](#) споживачу, який є Додатком № 5 до ПРРЕЕ.

Таким чином, при внесенні змін до договору про постачання електричної енергії споживачу нова ціна електричної енергії може бути застосована постачальником не раніше ніж через 20 днів після повідомлення споживача про її зміну, у разі відсутності письмової заяви споживача про незгоду та/або неприйняття запропонованої ціни впродовж цього строку.

Цікавим прикладом для ознайомлення та подальшого редагування уповноваженою особою з метою його використання є [зразок листа-відмови від підняття ціни](#).

Нюанс № 2. При збільшенні ціни за одиницю товару постачальнику необхідно документально підтвердити факт коливання ціни такого товару на ринку та пропорції такого коливання.

Законодавством про публічні закупівлі [не визначено конкретних суб'єктів](#), що наділені повноваженнями надавати інформацію на підтвердження коливання ціни товару на ринку, а також не визначено форму інформації щодо такого коливання.

Радимо замовникам та постачальникам в першу чергу звернути увагу на умови укладеного між ними договору, оскільки зазвичай у договорі прямо вказано, які саме документи сторони вважають документальним підтвердженням факту коливання ціни електричної енергії.

Як правило, таким підтвердженням визначають довідки / листи Торгово-промислової палати України, її регіональних представництв, ДП «Держззовнішінформ» або дані, які оприлюднюються ДП «Оператор ринку» на його офіційному вебсайті.

При цьому не будь-яка довідка / лист про ціну товару на ринку може бути належним підтвердженням для зміни ціни в договорі після його підписання, а лише та, яка містить інформацію про коливання ціни такого товару на ринку. Наведене відповідає позиції Верховного Суду, викладеній у постанові від 13.10.2020 у справі № 912/1580/18.

Внесення змін до основного договору без належного обґрунтування коливання ціни на ринку є підставою для визнання недійсними правочинів, якими підвищується ціна.

Крім того, підпункт 2 пункту 19 Особливостей передбачає дотримання принципу пропорційності збільшення ціни за одиницю товару до коливання ціни на ринку. **Відсоток збільшення ціни за одиницю товару не може перевищувати відсоток коливання (збільшення) ціни такого товару на ринку.**

Але принцип пропорційності полягає не лише в тому, щоб не перевищити відсоток коливання. Судова практика вказує, що пропорційність означає рівність, співрозмірність двох відношень до порівняння.

У контексті договорів про постачання електричної енергії дотримання такого принципу означає, що ціну електроенергії на ринку необхідно порівнювати за співмірні проміжки часу, наприклад місяць з місяцем, декаду з декадою, **а не на вибіркові дати в різних розрахункових періодах.**

Колівання має відбутися з моменту укладення договору про закупівлю або останнього внесення змін до договору про закупівлю в частині зміни ціни за одиницю товару (постанова Північного апеляційного господарського суду від 05.10.2023 у справі № 927/419/23).

Звертаємо увагу замовників, що порівняння середньозваженої ціни електричної енергії на РДН за дві вибірково обрані дати не буде відображати реального збільшення ціни на цьому ринку у відповідному розрахунковому періоді.

Нюанс № 3. Виключно коливання цін на ринку електроенергії не може бути беззаперечною підставою для автоматичного перегляду (збільшення) погодженої сторонами ціни за одиницю товару.

Правова позиція, викладена Верховним Судом у постановках від 18.06.2021 у справі № 927/491/19, від 13.04.2023 у справі № 908/653/22 та інших, полягає в тому, що **підставою для збільшення ціни є не сам факт коливання ціни на ринку, а економічні причини, які зумовлюють неможливість постачальника виконувати договір за ціною, запропонованою замовнику на тендері.**

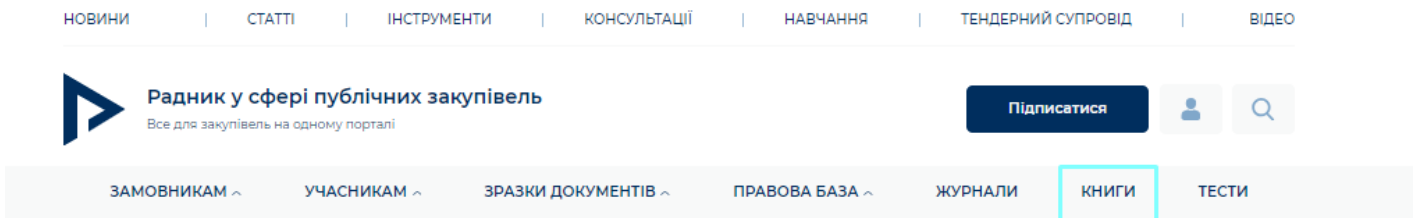
Тобто при зверненні до замовника з пропозиціями підвищити ціну постачальник має роз'яснити, що таке підвищення є для нього економічно необхідним. Крім того, судова

При повному або частковому копіюванні чи цитуванні будь-якої інформації з порталу "Радник у сфері публічних закупівель" ви зобов'язані вказувати джерело інформації (ст. 176 ККУ). Джерело:

<https://radnuk.com.ua/voienyj-stan/zrostantia-prajs-kepiv-ta-chotyry-niiansy-zminy-tsiny-u-dohovorakh-pro-postachannia-elektrychnoi-enerhii-iz-fiksovanou-tsi-noiu/>

практика свідчить, що підвищення ціни має бути для постачальника **непрогнозованим**, тобто постачальник не мав можливості передбачити саме таке підвищення і закласти його в ціну товару на момент подання своєї тендерної пропозиції.

Детальні рішення суду з питань, що стосуються публічних закупівель, зібрані в електронній книзі від Радника [«Практика суду, що стосується публічних закупівель»](#):

Головна — Книги

Практика суду, що стосується публічних закупівель

👁 4953 3 Жовтня 2023

Враховуючи неоднозначні позиції контролюючих органів, замовникам доволі важко проводити закупівлі та виконувати норми чинного законодавства з публічних закупівель. Хтось готується захищати себе в судовому порядку, а для когось кращим варіантом є виконання рішення / висновку за результатами оскарження / моніторингу процедури закупівлі. Тож, щоб підготуватися та проаналізувати судову практику з різних питань публічних закупівель, створена електронна книга «Практика суду, що стосується публічних закупівель». Такий електронний помічник потрібен кожному замовнику та учаснику, щоби знати та вміло захищати свої права та приймати лише правильні рішення.

Зміст:

Загальне про відповідальність:

- [Адміністративна відповідальність у деталях. Судовий погляд](#)
- [Підсудність розгляду справ про адміністративні правопорушення передбачені ч. 1 ст. 164-14 Кодексу України про адміністративні правопорушення](#)
- [Оскарження рішення Колегії до суду: нюанси та рекомендації](#)
- [Помилки замовників при оскарженні висновків ДАСУ](#)
- [Чи можна притягнути керівника замовника до відповідальності та що при цьому необхідно знати](#)
- [Чи наділена ДАСУ правом притягувати до відповідальності осіб, винних у допущених порушеннях? Рішення суду](#)

Нюанс № 4. Застереження щодо застосування положень частини 3 статті 631 Цивільного кодексу України при укладанні додаткових угод про зміну ціни у зв'язку із коливанням на ринку.

Верховний Суд у постанові від 13.03.2024 у справі № 927/535/22 зазначив, що із системного тлумачення норм ЦКУ, ГКУ та Закону України [«Про публічні закупівлі»](#) вбачається, що ціна товару є істотною умовою договору про закупівлю.

Зміна ціни товару в договорі про закупівлю після виконання продавцем зобов'язання з передачі такого товару у власність покупця не допускається. Зміна ціни товару в бік збільшення **до передачі його у власність покупця** за договором про закупівлю можлива у випадку збільшення ціни такого товару на ринку, якщо сторони договору про таку умову домовились.

З метою уникнення можливих позовів контролюючих органів про визнання укладених додаткових угод недійсними радимо замовникам врахувати вищевикладену позицію Верховного Суду та погоджувати зміну ціни на електричну енергію у договорах із

фіксованою ціною до початку постачання та споживання електричної енергії за новою ціною, а також не раніше ніж через 20 днів після відповідного повідомлення постачальника.

Підсумовуючи, констатуємо, що закупівля електричної енергії має свою специфіку та нюанси. Деякі з них ми описали в цій статті. Ще більше про закупівлю електроенергії ви знайдете в електронній книзі [«Закупівля електричної енергії в період дії воєнного стану»](#).

До зустрічі у наступних статтях!